

Strigătul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMATII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRADABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituțiuni și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. F. CAMPER

Un strigăt de alarmă

De multe luni asistăm zilnic, mirați, îngrijorați dar neputincioși, la prigoana condusă sistematic contra falnicilor nuci, cari până acum erau — și în ținutul nostru — o podoabă aproape nelipsită din curtea fie-cărui țaran. Nedumerirea ne-a fost cu atât mai mare, cu cât această prigoană părea pornită din însăși rândurile țaranilor, cari — lucru știut — se simt legați, prin toate fibrele ființei lor, de ori ce obiect din cuprinsul gospodăriei ce le aparține.

Intrigați de această anomalie, am căutat să aflăm cauzele ei, de la însăși cei interesați. Mărturisim c'am rămas surprinși și totodată indignați, de ceia ce-am constatat că se ascunde în dosul unei aparente de proastă chivernisire gospodărească.

Dar ceia ce este mai grav e constatarea, că această manifestare, pe care — la început — o credeam numai locală, e generalizată pe tot întinsul țării și ne va seca, în curând, una din sursele de bogăție românească, — dacă nu cumva e deja acum fapt implinit.

În alte ținuturi ale țării strigătul de alarmă a fost dat și oficialitatea a început să se intereseze, deși rezultatele intervenției ei nu se văd încă nici acolo.

Un ziar din capitală, sub semnătura dlui Vasile Damaschin, publica zilele trecute un documentat articol asupra distrugerii generale și sistematice a acestui arbore, de o importanță recunoscută în economia noastră națională; reflecțiile d-lui Damaschin se potrivesc atât de bine cu situația constatată de noi, în ținutul acesta, — și apoi sunt exprimate într'o formă atât de lapidară —, încât credem cel mai nimerit să lăsăm cuvântul autorului citat. Iată câte-va din reflecțiile sale: „Poți egale frumusețea unui nuc rotat, cu umbra groasă și miros amar, din băutura unui țaran al nostru? Cine n'a admirat podoaba aceasta, caracteristică solului românesc și legată de existența țaranului? Îți poți imagina un sat de-al nostru fără un șir de nuci urieși și atotcuprinzători?”

Totuși iată că țaranul a pornit o prigoană nebună contra acestui pom frumos și dătător de bogăție.

Fiind că una din marile avuții ale țării e și exportul de nuci. Peste granițe sunt foarte prețuite nucile românești. Și cum la un moment dat, a constituit o mare și periculoasă concurență pentru produsul de acest gen al altor țări, s'a recurs, cum era și natural, la mijloace de înlăturarea acestei concurențe comerciale. Mijloacele au fost găsite fără a se gândi cineva la moralul acestor mijloace. Și cum în comerț nu există scrupule, ci rezultat convenabil, s'a recurs la o

modalitate destul de nenorocită de combatere a exportului românesc de nuci.

De câțiva ani străinii se strecoară pe în sate și plătesc 5 și 10 mii de lei pentru doborârea unui nuc falnic din bătaură. Ast-fel în câțiva ani, țara noastră să poată fi despodobită de acest pom și deci înlăturată concurența periculoasă a comerțului de nuci.

Socoteala străinului e netă și eficientă. Într'adevăr de câțiva ani, cei mai frumoși nuci au căzut pradă săcurii țaranului, pe care mai mult îl doare inima pentru cei 5 sau 10 mii de lei care-i primește, decât pentru nucul din bătaură.

Vă rog, povestea asta adevărată e uluitoare. Cum s'au putut strecura acești străini în satele noastre și cum au putut propune asemenea neomenie fără ca țaranul nostru să întoarcă securea spre el?

În devinitiv, țaranul are o scuză: pe vremurile acestea 5 sau 10 mii de lei nu-i culege din drum. Și nu poate el calcula dezastrul, fiindcă nucii distruși în ansamblu constituie un pericol, iar nu nucul lui din bătaură.

Dar autoritățile noastre silvice nu au observat târgul sinistrului străin, care colindă satele noastre și le doboară pomii? Fiindcă nu-i lucru care să scape observației, să vezi un țaran punându-se cu securea pe nucul mare și sănătos din bătaură, fără un motiv. De ce avem supraveghetori silvici prin sate, ce ocupație au dacă nu să constate relele producției noastre agricole și să evite cauzele? Se poate oare sustrage observației lor, un asemenea caz grav?

Ministerul s'a sesizat abia acum dând o circulară, prin care pune în vedere tuturor, să ia măsuri contra distrugerii nucilor și vizitelor străinilor cari provoacă aceste distrugerii.

Puțin cam târziu, când un număr enorm de mare de pomi, a căzut de mult sub secure“.

Din partea noastră ne permitem o sugestie: cunoaștom acțiunea meritoasă pornită, în ținutul nostru, de d. ing. V. Damian, pentru lămurirea și îndrumarea populației rurale, în chestiunile agricole, și credem că d-sa ar fi unul din cei mai indicați care — prin conferințe populare sau orice alte mijloace de propagandă i-ar sta la îndemână, — să încerce a stăvili distrugerea falnicilor noștri nuci, distrugere efectuată dintr'o înțelegere profund greșită și condamnată de egoistă a intereselor economiei țaranului nostru.

Căci din partea organelor oficiale putem oară să mai așteptăm o intervenție în timp util?..

Ing. Gh. Minovici

Revoluția lui Horia și legăturile cu Principatele Române

Istoria poporului românesc este un șir de suferințe și de nedreptăți din partea străinilor cari ne-au stăpânit vremelnice. Românul a trebuit să sufere jugul greu al Turcului păgân, al Rusului pravoslavnic, și al Ungurului sălbăteț. Nici una din aceste stăpâniri nu a durat și nu a lăsat urme mai adânci de durere, de cât stăpânirea ungurească. Din partea Ungurilor, Românii au suferit o întreită mucenicie: de sânge, „de lege și de clasă“.

Puterea de rezistență a neamului românesc nu a putut fi înfrântă nici odată, totdeauna a trăit cu convingerea că dreptatea va ieși învingătoare. Atunci când nedreptatea și suferința ajungea la culme, isbea cu putere și cu bărbăție în acela dela care îi veneau toate nenorocirile. Astfel a fost la 1784, cu ocazia răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan. Despre Horia se spune că a fost un simplu țaran, care a trăit în munții săi dragi îndurând și el nedreptățile la care erau supuși toți Românii din Munții Apuseni; că a fost de mai multe ori la împăratul din Viena, Iosif al II-lea, căruia i-a cerut sprijin pentru Românii din Ardeal.

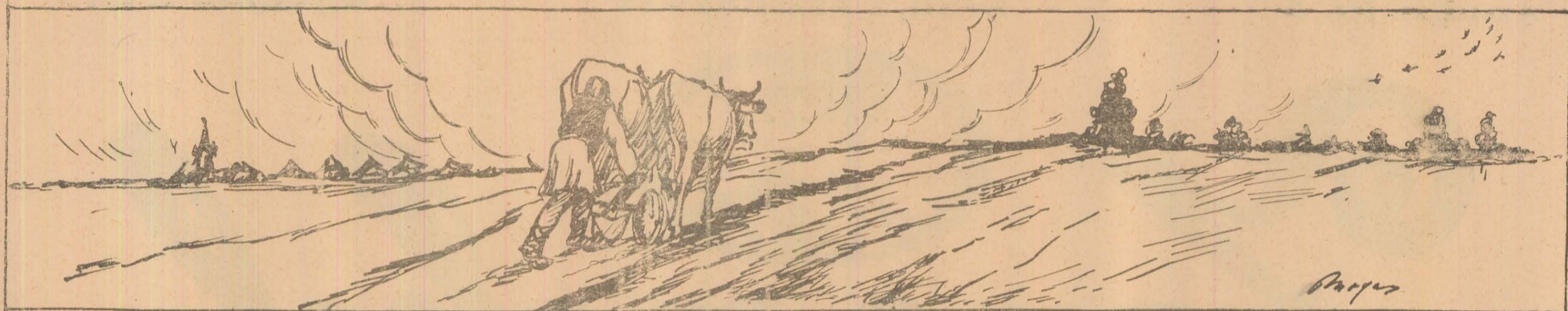
Din documentele cari s'au descoperit reiese clar că Horia nu era tocmai un țaran, cunoștea și vorbea bine limba Germană, și făcea parte din Societatea secretă din Viena „Frăția de Cruce“. Numai prin aceasta se explică rolul pe care l-a avut Horia în revoluția din 1784; călătoriile la Viena și întreținerea lui cu Împăratul Iosif II, asupra regimului oligarhic la care erau supuși Românii din partea nobilimii maghiare. Horia în lupta sa împotriva Ungurilor nu s'a răzimat numai pe puterile Românilor Ardeleni ci a cerut și sprijinul Domnitorilor din Moldova și Muntenia.

Iată ce scrie în această privință împăternicatul Austriac la Constantinopol, Ministrului de Externe al Austriei contele Kannitz, la 10 Octomvrie 1795: „Horia a trimis trei din oamenii săi la Iași pentru a cere Principelui domnitor al Moldovei, Alexandru Mavrocordat, ajutorul Turcilor împotriva Ungurilor. Cel care vorbea românește era un om de 40 de ani care se numia Ionaș, un tip viguros, bine făcut și remarcabil prin mustățile sale enorme“.

Legăturile lui Horia cu Domnitorii din Moldova și Muntenia sunt confirmate și de relatările nobilului ungar Ghöngessy, printr'o scrisoare din Februarie 1785, unde spune că revoluționarii din Munții Apuseni sunt în corespondență cu Domnitorii Principatelor Române și că zece mii de Moldoveni au trecut în ținutul Secuilor pentru a veni în ajutorul lui Horia“.

Din aceste două scrisori se poate vedea limpede legătura sufletească dintre Ardeal și Principatele dela Sudul și Răsăritul Carpaților. Aceasta a existat de când există neamul Românesc. Sufletul neamului s'a ridicat totdeauna peste crestele înalte ale munților Carpați dându-și sprijin în vremurile bune ca și în cele de restriște. Evenimentele din Ardeal au avut răsunet în Principatele Române și invers. Trecutul este cea mai bună dovadă. Numai cei cari nu voesc să țină seamă de trecutul poporului român, mai sunt în stare să uneltească împotriva unității Statului nostru.

1) 2) Georges Moroianu: Luptele Românilor din Transilvania.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Inmălțirea pomilor roditori

(Continuare)

2. *In rânduri sau șențulețe.* Cu ajutorul unei săpăligi sau a instrumentului numit calistear se trag pe fiecare strat 3 șențulețe, la 30 cm. depărtare între ele, așa fel ca rândurile dela margini să aibă câte 15 cm. până la potecă. Șențulețele se fac afunde dela 4—8 cm., după sămânța ce voim să o semănăm. Se înșiră apoi câtimea de semințe stratificate, socotită la fel ca înainte. Se astupă apoi toate șențulețele cu dosul greblei.

Acesta e mijlocul cel mai bun de semănat, fiindcă plivitul și prășitul se pot face mai regulat.

3. *Semănatul în cuiburi.* Acest mijloc de-a semăna se obișnuiește numai pe dealuri și pe locurile prea repezi. Se aseamăna cu semănatul în rânduri, sau șențulețe, numai că, în loc de-a face șențulețe, se fac numai mici cuiburi deopotrivă de depărtate între ele.

Indată după semănat se acoper straturile cu puțin bălegar putred, sau în lipsa bălegarului cu frunze uscate, sau cu pae.

Ingrijirile date după semănat

Din semințele semămate ies către sfârșitul lunii Martie și începutul lunii Aprilie pueții, cari vor fi năpădiți de burueni vătămatoare. Aceste burueni sug din pământ hrana pueților, așa că trebuiesc plivite. Unul dintre plugarii cu mai multă știință de carte și cu mai multă tragere de inimă către plugărie, Dr. Gheorghe Maior, spune, că buruenile mănăcă dintr'o strachină cu țaranul. Plivitul se face de câte ori se va simți nevoie.

După ce pueții au ajuns la 8—10 cm. adică atunci când ei vor avea 5 frunzulițe se prășesc (sapă) peste tot cu niște săpăligi mici

Răsăritul și răsăditul

Dacă plivim și prășim la vreme, pueții ajung până toamna cam de grosimea condeiului de scris. Ei nu mai au aer și loc destul, deaceia sau toamna, sau în primăvara anului al doilea se face rărirea pueților și trecerea lor în școalele de altoire. La rărirea scoatem pueții cei mai mari, ceilalți îi lăsăm pe loc, afară de cei prea plăpânzi, pe cari îi sămănăm din nou în straturi.

Pe măsură ce scoatem pueții din pământ, le scurtăm rădăcina cam la jumătate și tulpina cam la o treime din vârf, cu ajutorul foarfecelor. Retezăm și ramurile la cei cari au.

Muiem apoi rădăcinile într'un amestec de pământ galben și balegă de vacă, apoi îi sădim cu ajutorul plantatorului în rânduri drepte. Avem grije ca pueții să intre în pământ până unde au fost și în straturi și să îndesăm bine pământul la rădăcina lor, știind că aceasta ajută foarte mult la prindere.

Depărtarea între rânduri să fie de 70 cm., iar între pueții din același rând de 40 cm. ca să sădim pueții la depărtare egală ne folosim de o sfoară, sau de o sârmă (drot) în semnată din 40 în 40 cm. și întinsă cu ajutorul a doi țărushi, cari se bat în capetele fiecărui rând.

În tot decursul verii e bine să prășim de 6—7 ori și să plivim cât de des. Pentru a feri pueții de boale e bine să se stropescă de 2—3 ori în cursul verii și anume pe vremea când se stropește și via, cu zeamă bordoleză, care se face din piatră vânăță și var alb. Pentru cea dintâi stropire topim 1 kg. de piatră vânăță la 100 l. apă, iar pentru celelalte două stropiri 1½ kg. la 100 l. apă.

În lunile Iulie și August începem altoirea. N'am destule cuvinte și destulă căldură, ca să îndemn pe oamenii de pe aceste meleaguri să înmulțească pomii roditori, căci înmulțind pomii roditori ridicăm economia națională și a ridică economia națională, spune dl Gh. Ionescu-Șișești, însemnează, înainte de toate, a ridică sufletul național.

Prof. Martin Ioan

Nu pierde vremea degeaba

Luată seamă că sunt bărbați, și mai ales femei, cari niciodată nu stau de degeaba. Toată ziua, de dimineața până în seară, muncesc, pentru că la orice casă de om, cât de sărac ar fi, este de făcut treabă.

Aceștia au pururea cele de trebuință și trăiesc mulțumiți.

Sunt însă și oameni leneși, cari pierd degeaba prea multă vreme, că și de-i vezi făcând ceva, însă lucrul lor nu are spor, fiind făcut încet și de mântuială. Acestora niciodată nu li ajunge ceea ce li trebuie și pururea sunt nemulțumiți.

Omul care nu muncește cade în lene, în sărăcie, în beție, în furturi și în felurite alte ticăloșii.

Bunul creștin nu trebuie să piardă vremea în zadar, ci totdeauna să facă vreun lucru bun, pentru sine sau pentru gospodăria lui; că viața este scurtă și trebuințele vieții multe, iar munca aduce sănătate și îndestulare.

Tot așa, ferțiți-vă a pierde și vremea cea de odihnă din Dumineci și sărbători. Multă lume, în loc să o folosească în rugăciune la biserică, sau sfătuindu-se cu cei ai casei sau cu prietenii, se duc la crăsmă și acolo beau și se sfădesc și vorbesc necuviințe și se bat, și se întorc spre casă fără nicio socoteală; pornesc deacasă oameni pașnici și se întorc fiare sălbatece, și multă pagubă au după urma băuturii.

De asemenea, nu pierde zilele pe la iarmaroace (bălciuri). Vinde mai bine ceiace ce ai de vânzare prin cooperative. Multă lume crede că la târg își vinde lucrul mai cu preț iar după ce l-a vândut, fiind înșelat de negustori, apoi dă banii pe beutura la crășmarii străini și se întorc fără lucrurile și marfa dusă, fără banii închipuiți și cu mintea ticăloșită de băutura otrăvită de crășmari.

Folosiți, dar, vremea pururea cu înțelepciune.

Visarion

Curiozități științifice.

Aurul din apa mărilor

Cine ar fi crezut că în apa oceanelor și al mărilor se află atâta aur încât s'ar putea scoate și s'ar împărți în mod egal, fiecare locuitor al pământului, dela copilul din fașă până la băbuța cu un picior în groapă, ar primi câte 10 Kilograme de aur?

S'a dovedit că fiecare Kilometru cub de apă din mări conține 45 grame de aur. Suprafața totală a mărilor și oceanelor este 365.500.000 Kilometri patraji, iar adâncimea mijlocie, trei Kilometri. Cine este tare la înmulțire poate face socoteala și va vedea că într'adevăr cantitatea de aur conținută în ape, este enormă.

Un lucru însă; dacă toată lumea ar avea atâta aur, desigur că prețul acestui nobil metal va fi cu mult mai mic decât azi, așa că oamenii nu s'ar afla mult mai bogați ca acum. Nu acesta este motivul pentru care aurul mării stă risipit în apă și va mai sta poate până la sfârșitul lumii. Motivul adevărat, care face pe om să nu se atingă de el, este că pentru a scoate un gram de aur din apa mării trebuie cu mult mai mulți bani decât reprezintă valoarea lui.

Amintim că în sânul mărilor se ascunde aur și sub altă formă. Sunt averi mari în aur cari s'a scufundat odată cu vechile corăbii ce duceau dela un continent la altul, lăzi pline cu drugi sau monede.

Pentru scoaterea acestui aur sunt societăți de vapoare anume constituite și cari ani de zile cercetează locul unde se află la fundul mării un asemenea depozit și alți ani lucrează până să ajungă să-l scoată afară.

R.

Inceput de carieră

9. Inspecție de: Mibo

Ți timpul s'a scurs pe nesimțite. Anii au trecut și numeroasele mele cereri de mutare, n'au fost luate în considerare.

Știam că șederea mea în această comună, este de scurtă durată; dar cu atât mai mult munceam. Aveam ambiția să las în urma mea, un cât de mare progres, o cât de adâncă urmă. Era puternică influența, ce mi-o infiltrasse până n cele mai tainice ascunzături ale sufletului, fostul director, V. Todicescu.

— Să rămână ceva deosebit, idealist, pe urma voastră, să nu umbriți pământul digiaba...

* * *

Și într'o dimineață de Mai, cu soare dulce și înviorător, intră în curtea școlii, la ora 9 fix, un domn scund, cu părul cărunt, dar plin de viață. Asudat, respirând din greu, ca după o cale de 8 kilometri parcursi pe jos, mă găsi în curtea școlii.

— Bună dimineata d-le învățător — imi strigă intrând pe portiță.

— Vă salut domnule... răspunsei eu, măsurându-l cu privirea de sus până jos.

— Sunt revizorul de control Z... N'am venit până acum la D-ta, fiindcă așa e obiceiul meu. Pe oamenii care-și fac datoria îi vizitez mai rar.

— Bine ați venit d-le revizor, poftiți innăuntru. Dar cum, pe jos?

— Da, pe picioare. Am plecat dela 6 dimineata. Cu toate că nu mai sunt tânăr, m'am gândit c'ar fi păcat să nu respir aerul acesta intineritor.

— Și cum? de trei ore veniți?

— De trei ore. Căci m'am oprit la sfat cu fiecare țaran ce l-am întâlnit pe drum. Eu, până ajung la școală, aflu tot ce trebuie despre școală și învățător. Acum vreau să văd, dacă-i adevărat ce-am auzit despre d-ta.

— Cred că numai de rău a-ți auzit, — îl iscodii eu.

— Nu știu. Vom vedea.

Și cu aceste cuvinte intrarăm în clasă. — Pofteste d-le coleg! Incepeți activitatea așa cum ai face când nu sunt eu de față. Aveți cursuri și după amiază?

— Da!

— Bine. Atunci după amiază voi inspecta clasele d-rei.

Imi-incepu lectiile ca de obicei. Făcui o lecție de gramatică, una de istorie și apoi interveni d-l revizor. D-sa, ascultă cele trei clase din toată materia învățată la obiectele principale. Elevii au răspuns mai bine ca oricând.

La masă, am fost invitați la părintele, dealtfel acolo unde primeam hrana dela inceput.

Părintele m'a prezentat d-lui revizor ca un om deosebit.

— Domnule revizor, un om de muncă de inițiativă și cu un adevărat talent de a convinge pe sătenii noștri, să aprecieze școala, în adevărata ei valoare. Inchipuți-vă dv.; n'am

